

חבל נחלתו

מסקנה

כיון שפתח הבית נראה מרה"ר, עדיף להדליק בפתח הבית ובכך יוצאים ידי חובת שתי השיטות.

וסניף נוסף דעת ערוה"ש שרוב הראשונים פסקו כרש"י ולא כתוס' ורשב"א.

סימן יח

השמש בנר חנוכה

שאלה

הסכנה כשמניחה על שולחנו או בכל מקרה. שאלה שניה התלויה בראשונה, היא מהו 'להשתמש לאורה' האם חיוב זה תלוי דוקא בצורך לשימוש לאורה, אבל אם אינו צריך לכך אין צורך בנר אחרת, כמו"כ מדוע אם מניחה במקומה בפתח ביתו או חצרו לא יצטרך לנר אחרת. עוד צריך לעיין בבסיס חיוב זה האם המתיר שימוש לאור נר חנוכה ג"כ יחייב בנר זה או לאו.

יצויין שרבים מן הראשונים (רי"ף, רא"ש ועוד) לא התייחסו לשאלות אלו אלא הביאו את לשון הגמרא ללא תוספת.

ב. רש"י (שבת כא ע"ב) פרש: "נר אחרת — לעשות היכר לדבר. ואי איכא מדורה — אש, לא צריך נר אחרת, לפי שמתמש לאור המדורה, ויש היכרא שהנר של מצוה היא. ואי אדם חשוב הוא — שאינו רגיל להשתמש לאור המדורה. צריך נר אחרת — דאי לא — לא הוי היכר."

רש"י מפרש שהנר הנוסף נצרך להיכר כשאת נר החנוכה הוא מדליק על שולחנו וצריך היכר שנ"ח הודלק לצורך מצוה, ואין להשתמש לאורו. ואם יש מדורה והוא משתמש לאורה אי"צ נר אחרת להיכר. ונראה שאם נ"ח מונח במקומו בפתח

מה עניין ה'שמש' שאנו מדליקים עם נרות חנוכה, האם מי שמדליק בחוץ על פתח חצרו צריך להדליק, האם ניתן להסתפק בשמש אחד לכמה חנוכיות, אם מדליקים בתוך הבית האם אפשר להסתפק באור החשמל שבבית, האם בליל שבת אפשר להשתמש בנרות שבת במקום שמש?

תשובה

א. נאמר בסוגיית חנוכה במס' שבת (כא ע"ב) כך: "תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשנת הסכנה — מניחה על שלחנו, ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך, ואי אדם חשוב הוא, אף על גב דאיכא מדורה — צריך נר אחרת."

עולות מן הסוגיא כמה שאלות, האחת האם יש קשר בין המימרא של רבא לברייתא שלפניה, ובמילים אחרות: האם חיוב הנחת נר אחרת הוא רק בשעת

ועי"ז מינכר שהנר הראשון הוא לשם מצוה דאל"ה כיון שעומד על השולחן יאמר שלצרכו הדליקה". ודבריו נכונים שאף אם אינו משתמש לאור נ"ח צריך נר אחרת דלא פלוג חכמים, אלא שנלענ"ד שלא החשש שיאמרו שלצורכו הדליקה הוא הגורם העיקרי להוספת הנר, אלא הכרח השימוש לאור הנר שעל שולחנו מחייב להוסיף נר. ולכן אף אם אין אחרים שיאמרו עדיין חל עליו חיוב ההוספה.

ג. מהרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פ"ד ה"ח) נראה מעט אחרת וז"ל: "בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מבפנים ואפילו הניחו על שולחנו דיו, וצריך להיות בתוך הבית נר אחר להשתמש לאורו, ואם הייתה שם מדורה אינו צריך נר אחר, ואם אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך נר אחר".

נראה מדבריו שכיון שאין להשתמש לאור נר חנוכה (שם ה"ו), ובשעת סכנה מניחה בביתו או על שולחנו, ישנו חשש לשימוש לאור הנר, ולכן עליו להניח נר אחר אשר לאורו ישתמש. והנר הנוסף אינו בהמשך לנרות החנוכה אלא סתם בתוך ביתו. הוא אינו להיכר אלא לצורך תשמיש, ומשמע מדבריו שזהו פתרון לכל מקרה בו אדם צריך להשתמש לאור נ"ח.

נראה שהרמב"ם חלק עם רש"י והר"ן האם עליו להוסיף נר בשורת הנרות, לרש"י והר"ן מה שחייבוהו הוא שאפילו אם הוא מן המהדרין וכד' צריך להוסיף נר להיכר ועם הנרות האחרים ורק משום שעת הדחק, אבל שלא בעת הדחק הם סוברים כרמב"ם שצריך מקור תאורה אחר דוקא שלא כהמשך לנר שעל שולחנו כדי להשתמש לאורו, אלא שלרמב"ם זה החיוב

הבית, אי"צ בנר אחרת מפני שאינו משתמש ולא יבוא להשתמש לאור נ"ח. וצריך להבין מדוע רש"י מקפיד על היכר, הרי עצם השימוש לאור נ"ח אסור ומה יועיל נר נוסף? וצ"ל שכיון שהוא אנוס להשתמש בעל כרחו בנ"ח לפחות צריך לעשות היכר שהנר אינו של חולין אלא נר מצוה.

וכך כתב זאת הר"ן (שבת ט ע"ב מדפי הרי"ף): "נראה לי דנהי דרבא מודה דאסור להשתמש לאורה וכיון שכן פשיטא דצריך נר אחרת, אלא הכא ה"ק דאע"ג דבשעת הסכנה כיון דמניחו על שולחנו על כרחו משתמש לאורה אפילו הכי צריך נר אחרת לעשות היכרא בדבר. ואי איכא מדורת אש לא צריך נר אחרת לפי שמשתמש באור המדורה ויש היכר שהנר של מצוה היא. אם אדם חשוב הוא שאינו רגיל באור המדורה צריך נר אחרת להשתמש דאי לא ליכא היכרא".

עפ"י דברים אלו, מלכתחילה, אסור לאדם להוסיף נר ולהשתמש לאור נ"ח, ורק בשעת הדחק התירו לו בהוספת נר להיכר. ומש"כ הר"ן שצריך נר אחרת, שלא בשעת הדחק, אינו עם הנרות אלא תאורה אחרת לגמרי לאורה ישתמש. מסקנה נוספת העולה מדברי רש"י והר"ן היא שאם הנרות בפתח הבית או החצר אינו צריך לשים נר אחרת להיכרא, שהרי מקומם מלמד שהם נרות למצוה ולא לתשמיש, ורק אם ירצה להשתמש לאורם יצטרך לתאורה אחרת ולא נר בלבד.

ועי' בביאור הלכה (סי' תרעא ד"ה וצריך נר) שכתב לשיטת רש"י: "ור"ל שאפילו אם לא ירצה כלל להשתמש לאורה מ"מ צריך נר אחר שיהיה היכולת בידו להשתמש לאורה

חבל נחלתו

לנרות נר זה לא ידגיש שהנרות הודלקו למצוה, אלא צריך נר אחר שלאורו הוא משתמש בפועל.

הרשב"א (שבת כא ע"ב) חולק עליו בחריפות: "והר"ז הלוי ז"ל כתב דההיא אפילו מאן דאמר מותר להשתמש לאורה מודה בה דאי ליכא נר אחרת הרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה, ואינו מחזור בעיני כלל, דהא ודאי מאן דאמר מותר להשתמש לאורה כל תשמיש קאמר ואמאי ניחוש לנכנסין ויוצאין דאמרי לצרכו הוא דאדלקה, ועוד נראה לי דעל כרחין רבא אסור להשתמש לאורה אית ליה דאמרינן לקמן (כ"ג ב) אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ואם איתא דמותר להשתמש לאורה עושה נר אחד ועולה לו לכאן ולכאן, ומניחה על שולחנו ודיו הוה ליה למימר כדרך שאמרו בשעת הסכנה מניחו על שלחנו ודיו, ומינה נמי משמע דאסור להשתמש לאורה כל תשמיש ואפילו תשמיש דמצוה כגון סעודת שבת וקריאת התורה, ורב אסי נמי הוסיף בה לקמן אפילו תשמיש כל דהו שאינו נראה כנהנה דאמר אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה כלומר אפילו מרחוק כנגדה שאינו נראה כנהנה ממנה, והיינו דמתמה עליה שמואל וכי נר קדושה יש בר..."

הרשב"א מבין שהצורך בנר נוסף הוא משום שאסור להשתמש לאור נ"ח, והנר הנוסף הוא המתיר את השימוש, ולכן תוקף את הרז"ה המתיר תשמיש מצוה ואעפ"כ מחייב נר אחר, ומוסיף הרז"ה שאף המתיר כל שימוש מצריך נר נוסף. ושואל הרשב"א מדוע נחוש לנכנסים ויוצאים הלא השימוש מותר. ולא נראה לו הסבר הרז"ה שאין כאן חשש שימוש אלא היכר לכו"ע שהנר הוא

אף בשעת הסכנה ולרש"י והר"ן דוקא שלא בשעת הסכנה, אבל בשעת הסכנה מוסיף בהמשך לכל שאר הנרות וזהו נר להיכרא בלבד. ושתי השיטות מסכימות שלא חייבוהו להדליק שלא בביתו אא"כ בא להשתמש ע"י נרות חנוכה.

ד. בעל המאור (שבת ט ע"א) מבאר שלא כרש"י והרמב"ם, ומסיק: "ומסקנא דשמעתא דחיישינן בנ"ח לבזווי מצוה אפילו להשתמש לאורה לדבר הרשות כגון הרצאת מעות, אבל קדושה אין בה ומותר להשתמש לאורה תשמיש של מצוה. ולעולם צריך שתהא נר אחרת עמו בבית קבוע לכל תשמישו כדרבא, דאמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה ואפילו מאן דאמר מותר להשתמש לאורה כל תשמיש שבעולם בהא דרבא מודה שצריך נר אחרת שלא יהא הרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה".

מדברי הרז"ה עולה שלא החשש לשימוש בנ"ח הוא הגורם להוספת נר אחר, והראיה שגם המתיר שימוש לאור נ"ח מצריך נר אחר להיכר לרואים שני חנוכה שהודלק הוא נר מצוה. עולה מדבריו שאף המדליק על פתח ביתו וכש"כ על שולחנו צריך נר אחר. בביאור הסוגיא הרז"ה מחלק בין מימרא דרבא לבין הברייתא של שעת הסכנה ודברי רבא אינם דוקא בשעת הסכנה, אלא זהו חיוב נוסף שהטילו חכמים שבכל בית שבו מדליקים נ"ח – ידליקו נר נוסף להשתמש לאורו כדי שיהא ברור שניר החנוכה הוא לצורך מצוה, והחשש אינו לשימוש אלא לטעות הרואים. וכך כתב המג"א (סי' תרע"ג ס"ק ד): "ובמאור משמע דאפילו שיש שמש אצל הנרות צריך נר על השלחן שלא יאמרו לצרכו הדליקן". כלומר אין די בנר אחר בהמשך

הרז"ה אינה מקשרת זאת לשימוש אלא להיכר שהנר הוא נר חנוכה ומשמע שהחיוב הוא כללי אף שלא בשעת הסכנה, ושיטת הרשב"א ורבינו ירוחם שהצורך לנר אחרת הוא משום חשש שימוש ולכן בכל מקום ובכל זמן צריך להוסיף נר אחרת, פרט למקום שאינו מדליק שום נר.

נמצא שלפי רש"י הרמב"ם והרז"ה ורבינו ירוחם הנר הנוסף הוא דוקא שלא על שולחנו, אלא שלרש"י לרמב"ם ולרז"ה הוא להיכר והבלטת נר המצוה לרבינו ירוחם כדי להשתמש לאורו. ולרשב"א משמע שמותר להשתמש בהוספת נר ומותר להדליקו אף עם נר המצוה.

ה. המאירי (שבת כא ע"ב) תולה כרמב"ם את חיוב הנר האחר דוקא בשעת הסכנה. אולם מוסיף הערה לגבי אדם חשוב ומתוך כך אף בכלל ההלכה: "ובאדם חשוב שאין דרכו במדורה צריך נר אחרת להשתמש לאורה **אפילו לא היה צריך לתשמיש שלא יאמרו לצרכו הדליק**. ולא סוף דבר בלילה ראשונה אלא אף באחרות שאין התוספת היכר שהרי לפענמים אדם מדליק שנים ושלשה סמוכות זו לזו, ועוד שיאמרו מ"מ קצתם לצרכו זה היה דרך כל העולם וכן המנהג". היינו כשם שאדם חשוב צריך להוסיף נר לשם ההיכר שהדליק למצוה ולא לצרכו, ה"ה כל ישראל המהדרים מן המהדרים אין בתוספת הנרות היכר ברור שהודלקו למצוה שכן לעתים אדם מדליק לצרכו כמה נרות, ולכן עליהם להוסיף עוד נר נוסף כדי להוציא מטעות הרואים.

ומוסיף המאירי: "זמ"מ יראה לי מכח הסוגיא שלא אמרו צריך נר אחרת אלא במניחה על שלחנו אבל כל שמניחה סמוך לפתח אינו צריך לנר אחרת אע"פ שעומד

למצוה. ועוד מרבה משמע שאוסר כל שימוש אף של מצוה לפני נ"ח שאל"כ מדוע קיימת לו השאלה: נר ביתו לשבת ונ"ח איזה קודם הלא יכול להתכוין בנר שבת שיהיה אף לצורך נ"ח ולאכול לאורו. כאמור הרשב"א פסק שכל שימוש לאור נ"ח אסור. וקצת משמע מהרשב"א שאם אין חשש של שימוש לאורה לא יצריך כלל נר אחר. ואף הרשב"א אינו קושר זאת דוקא לשעת סכנה אלא בחשש השימוש.

וכמוהו נראה ברבינו ירוחם (תוא"ח נ"ט ח"א): "אסור להשתמש לאורה של נר חנוכה ואפילו הרצאת מענות שהוא תשמיש עראי ולפיכך צריך להניח עם נר אחר להשתמש לאורו ואם יש עם מדורה של אש אינו צריך נר אחר ואם הוא אדם חשוב שרגיל בנר אפילו שיש לו מדורה כמו כן בנר חנוכה צריך נר אחר להשתמש לאורו אפילו שיש עם מדורה של אש... וכשמניח נר אחר להשתמש לאורו **מניחה בפני עצמה** שאל"כ יאמרו על כן לצרכו הדליקו ובמקום שאינו רגיל להדליק שום נר אין צריך נר אחר להשתמש לאורו". נראה מרבינו ירוחם שהלך בעקבות הרשב"א שהחשש הוא שימוש לאורה אולם אם אין שום חשש פוטר מנר אחר. ומוסיף רבינו ירוחם שצריך את הנר לשימוש להניחו בפני עצמו.

עולה מן הדברים עד עתה ששלוש שיטות עיקריות לפנינו: שיטת רש"י והרמב"ם מחייבים זאת רק בשעת הסכנה, ולכן המדליק במקומו בחוץ אינו מדליק נר אחר. לרש"י במצב של שעת הדחק התירו להשתמש לאורו ולהוסיף נר כשמדליק על שולחנו, אבל בסתמא ידליק נר נוסף או תאורה אחרת שלא על שולחנו להיכר ברור שהנר שעל שולחנו הוא למצוה. שיטת

חבל נחלתו

מיוחד לתשמיש ואינו מסתפק בנר אחרת. נראה שהמאירי והריטב"א קרובים לשיטת רש"י והרמב"ם אלא שהריטב"א סובר זאת מטעמו של הרשב"א.

ו. העיטור (עשרת הדיברות הל' חנוכה דף קיד ע"ב) מחדש עוד יותר מהריטב"א: "ואפי' איכא נר אחרת אסור להרצות מעות כנגד נ"ח כדלקמן... אר"י אמר רב אסור להרצות מעות כנגד נ"ח שלא יהא מצות בזויות עליו ודווקא תשמיש חזל אבל תשמיש קדושה שר"י. היינו, אע"פ שמתיר תשמיש קדושה לאור נ"ח, אוסר תשמיש שיש בו ביזוי אפילו אם דולק נר נוסף. ונראה שלא הצורך לתשמיש מחייב בנר נוסף אלא ההיכר של נר מצוה, ולכן אם בפועל משתמש שימוש אסור לא יועיל אף נר נוסף אלא צריך תאורה שלמה אחרת אשר לאורה יעשה צרכיו. והוא מחלק בין שימוש לבין היכר. הנר האחר נצרך להיכר, והוא לא יועיל כדי להתיר שימוש לאור הנר וצריך נר נוסף כדי להתיר שימוש. נראה שנוטה לשיטת הר"ה ומפליג ממנו שאף לאור הנר האחר אין לעשות תשמיש אסור. ז. ספר כלבו (סי' מד) מדייק שא"צ שוב לנר אחר למנהגי ההדלקה שלנו שכתב: "וידליק נר אחר כנגד נר חנוכה כדי שלא ישתמש לאורה, ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך, ויש נותנין טעם להדליק נר אחרת משום היכרא ואפילו למ"ד מותר להשתמש לאורה צריך נר אחרת משום היכרא (=דעת הר"ה). ועכשו שנהגו להניח נר חנוכה מבפנים בטפח הסמוך לפתח די לנו בזה ההיכרא, שהרי מניחין אותה במקום שאין אנו רגילין להניח נר בשאר הימים וגם אינו מקום ראוי לתשמיש".

לו לשם הואיל ואינו בא להשתמש בפרט לאורה לאיזה תשמיש, וכבר ראיתי קצת רבנים נוהגים לעמוד שם ולדבר עם חבריהם בלא נר אחרת, אלא שלמעשה אני נוהג להדליק נר אחרת אף בלא צורך תשמיש ומנהג אבותינו ורבותינו בדינו".

המאירי מדייק שמצד הסוגיא הצורך בנר אחר הוא משום שעת הסכנה ולכן המניחה בפתחו אי"צ לכך, ולכן נהגו לעמוד ולשוחח על יד נ"ח כשאינו זה שימוש מובהק לאורו. ובכ"ז הוא נהג להשתמש להדליק נר נוסף משום מנהג אבותיו ורבותיו. ההבדל בין המאירי לרמב"ם שמהרמב"ם משמע שצריך להדליק דוקא שלא על שולחנו את הנר הנוסף בעוד שהמאירי לא הזכיר זאת. עוד מתבאר ממנו שחיוב ההוספה נובע מחשש חשד של שימוש ולא להיכר שזהו נר למצוה, ובכך קרובים דבריו לרשב"א החושש לכך.

הריטב"א (שבת כא ע"ב) חולק עליו וטוען שמן הדין אין לעשות שום שימוש אף שימוש אקראי שאינו נזקק לנר: "אמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה. פי' כדי שלא ישתמש לאור [נר] חנוכה כלל ואפילו לשוח, מדאמרינן ואי איכא מדורה לא צריך אלא היכא דהוי אדם חשוב, והא ודאי אפילו מי שאינו חשוב אינו אוכל לאור מדורה ואינו עושה כן אלא העני, אלא ודאי כדאמרן, וכן היה אוסר מורי הרב ז"ל לשום אדם לדבר עם חברו בפתח לאור הנר חנוכה". נראה מהריטב"א שסבר כרשב"א שהחיוב בנר נוסף הוא למנוע כל שימוש לאור נר חנוכה, ורק לעני התירו לאור המדורה. ומשמע מדבריו שבפתח היו מניחים נר נוסף אבל בגלל איסור השימוש אסר אף בפתח. ונראה מדבריו שהצריך נר

עולה מדבריו שאם חוששים להיכר שהנר שהודלק הוא נר מצוה, כיון שאנו נוהגים להדליק בפתח יש בכך היכר שהוא נר מצוה וגם אין רגילים להשתמש שם ולכן אי"צ בנר נוסף.

ח. מהטור (או"ח סי' תרעג) נראה כשיטת הרשב"א וכתב: "זמפני שאסור להשתמש לאורה מוסיפין נר אחד שאם ישתמש לאורה שיהא השימוש לאור אותו הנר". ולא חילק במקום ההדלקה. ומשמע שאם הדליק נר אחר רשאי להשתמש לאורו שלא כשיטת רש"י והרמב"ם.

וכך מדייק בדבריו הבית יוסף (או"ח סי' תרעג) המביא דברי רבינו ירוחם, ומוסיף: "ועכשיו אף על פי שמדליקין בפתח שהוא מקום שאין רגיל להדליק שם נר מדליקין נר אחד מובדל משאר נרות, ונראה שכך הנהיגו הראשונים מפני שאין הכל בקיאים לחלק בין מקום שרגיל להדליק שם נר למקום שאינו רגיל. וכתב המרדכי (סי' רסט) משום הכי נהגו לעשות השמש גדול יותר מהאחרות שאם בא להשתמש שישתמש בנר של חול". היינו בעצם אין סיבה להדליק שמש כאשר הנרות בפתח הבית או החצר שאין משתמשים שם, אולם כיון שהציבור אינו רגיל בחילוקי המקומות והחשש לשימוש בנ"ח נהגו להניח נר נוסף אף בחוץ, וכפי שנהג המאירי.

השו"ע (תרעג, א) פסק כדעתו בב"י: "ונוהגים להדליק נר נוסף, כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון, ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה". והרמ"א הוסיף: "ובמדינות אלו אין נוהגים להוסיף, רק מניח אצלן השמש שבהן מדליק הנרות, והוא עדיף טפי, ויש לעשותו יותר ארוך משאר נרות, שאם בא להשתמש

ישתמש לאותו נר (מרדכי)".

וצריך לעיין במה חלק הרמ"א על השו"ע. המג"א (סי' תרעג ס"ק ו) כתב: "עדיף טפי — דאז מוכח בהדיא שאינו ממנין הנרות". היינו בהוספת נר נוסף ישנו מקום לשאלת רבינו יחיאל את הרא"ש: "שאלו לאחי ה"ד יחיאל נרות חנוכה שמדליקין אחד יותר בסתם לשמש ולא פירש איזה מהם יכול אח"כ לברור איזה שירצה להיות שמש אפילו הראשון או האמצעיות או דווקא האחרון והכי מסתברא, תשובה נרות חנוכה אין להפסיק בהן הלכך האחרון יהיה שלא לשם נר חנוכה שאם ישתמש לאורן ישתמש לאור אותו הנר ואין שם שמש עליו כי השמש הוא המדליק בו הנרות". רואים מדבריו שההוספה הובנה כפשוטה נר נוסף באותו גודל כהמשך לשאר הנרות, וכנגד זה יצא הרמ"א שעדיף ליטול את הנר בו מדליקים (השמש) ואם יבוא להשתמש לאור הנרות ישתמש לאורו וע"כ ראוי לעשותו ארוך יותר או גבוה יותר (שם ס"ק ז).

וכעין זה כתב בערוך השולחן (סעיף יב): "ויותר נ"ל דמנהגינו וכמ"ש רבינו הרמ"א הוא לקיים שתי הדיעות גם דעת הטור שהנר הנוסף תהיה דווקא אצל הנרות מטעם שכתבנו (=שם יבוא להשתמש על ידם שם סעיף י) ודיעות הפוסקים שצריך נר אחרת ולהעמידה בפ"ע (=משום היכר) והיינו שמעמידים השמש אצל הנרות והוא ארוך מכולן או גבוה מכולן דבזה יצאנו דעת הטור שצריך להיות ביחד עם הנרות, ודעת הפוסקים להעמידו בפ"ע כדי שיהא ניכר שאינו ממניין הנרות והכא ניכר שאינו מן המניין שהרי חלוק מהם כמ"ש". היינו הטור חשש לשימוש לאור נ"ח ואילו הרמ"א חשש שיהיה ניכר שהנרות למצוה.

חבל נחלתו

להשתמש לאור הנרות אפילו אם בסמוך להם נר אחר, אא"כ יסדר לעצמו תאורה מיוחדת לאכילה ע"י הנר.

ערוך השולחן (סעיף יג) חלק על המג"א והמשנ"ב: "ודע שיש מי שכתב שאע"פ שיש נר אחרת אסור להשתמש אצלן משום דהרואה יאמר לצרכו הוא דאדליק כולן דלפעמים אדם מדליק כמה נרות [מג"א סק"ד בשם רמב"ן ע"ש]. ודברים תמוהים הם, דלהדיא משמע מהגמ' והפוסקים דכשיש נר אחר מותר להשתמש לאורה ואע"ג דע"י נר חנוכה יוגדל האור לא חיישינן לה דהא אין כאן ביזוי מצוה וניכר שהודלק לשם מצות חנוכה [ט"ז סק"ה], ולא הוזכר דבר זה בטור ובפוסקים [והרמב"ן שכתב סברא זו זהו כשמניחה על שולחנו וכמ"ש המחזה"ש דהך סברא דהרואה אומר לצרכו הוא דאדליק לא נאמרה בגמ' רק כשמדליק שלא במקומו ע"ש אבל במקומו אינו אלא משום ביזוי מצוה וכשיש נר אחר ליכא ביזוי מצוה כמ"ש הט"ז, וגם כונת המאור כן כשמדליקה על שולחנו וכמ"ש הר"ן ובמאור לא נמצא כלל כשיש שמש אצל הנרות כמ"ש המג"א והרי בעצמו הביא כן בשם הר"ז וזהו כונת הר"י ודברי המג"א צ"ע, וגם מ"ש בסק"ה דאם רביס המדליקין צריך לכל אחד שמש ע"ש אין המנהג כן וגם רש"ל חולק בזה כמ"ש שם]. והנה אע"פ שתמיהתו על הפירוש ברז"ה מוצדקת אמנם מהריטב"א והעיטור עולה במפורש שנה נוסף אינו מתיר תשמיש לאור נ"ח. ועי' ח"י שפ"א בשבת שם שהבין כן בבעל העיטור.

והפר"ח כתב: "ומ"ש ונהגים להדליק נר נוסף וכ"י פ"י מלבד הנר שמניחין על השולחן דחוששין כיון שמדליקין בפנים אולי ישתמשו מנרות של חנוכה ולא אדעתייהו, אבל

ט. את דברי השו"ע: "כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון", הסביר הט"ז (ס"ק ה): "שאם ישתמש וכ"י. — א"ל הא אכתי ה"ל הנאה מנ"ח דודאי יש אור גדול טפי כשיש הרבה נרות דכאן אין איסור להשתמש לאור הנרות אלא מטעם שלא יהיה היכר שנדלקו לשם חנוכה או משום ביזוי מצוה כדלעיל וכאן לא שייכי תרווייהו כיון שיש נר של חול אצלם". היינו אמנם לנרות חנוכה אור גדול יותר אבל כיון שהוסיף נר רשאי להשתמש לאור הנוסף.

המג"א (ס"ק ד) חלק וכתב שאין להשתמש לאור הנרות אפילו בהוספת נר נוסף וז"ל: "שאם ישתמש — אבל מ"מ אסור להשתמש אצלן דהרואה אומר לצרכו הדליק כולן דלפעמים אדם מדליק כמה נרות [מלחמות] ובמאור משמע דאפי' שיש שמש אצל הנרות צריך נר על השלחן שלא יאמרו לצרכו הדליקין וכ"י הר"י שאם הדליקין במקום שאין רגילין להדליק שם נר א"צ נר אחר להשתמש לאורה עכ"ל ומ"מ צריך להניח שמש אצלן שמה ישתמש אצלן". היינו הוא נטה מחד לדעות המחמירות ביותר של בעל המאור והעיטור (שלא הוזכר על ידו אולם פרש את הר"ה כעיטור) המצריכים היכר שהנר למצוה ולכן הצריך שבפועל לא ישתמש לאור הנר הנוסף אלא יכין לו תאורה מיוחדת לשימוש, ומאידך הצריך גם שמש שאם יבוא להשתמש — ישתמש לאורו והיינו כרשב"א. וכן פסק המשנ"ב (ס"ק יד, טו).

וכמג"א כתב הב"ח שפרש את רש"י והר"ן שמה שהותר במדליק על שולחנו הוא שעת הדחק שאז בלית ברירה באכילה על שולחנו נהנה מן הנרות ואעפ"כ חייבוהו בנר נוסף. אולם מלכתחילה אסור

חבל נחלתו

הרש"ל.

מסקנות

- א. חלק מהראשונים אינם מצריכים הדלקה בתוספת שמש אלא אם מדליק בתוך הבית (רש"י, רמב"ם, ר"ן). ויש הנוהגים להוסיף אף בהדלקה מחוץ לבית (מאירי).
- ב. חלק מהראשונים מצריכים בכל מקרה תאורה נוספת להיכר שנ"ח הוא נר מצוה (רז"ה), ויש המצריכים הן תאורה נוספת והן שמש (עיטור, ריטב"א). וכן פסקו המג"א, הפר"ח והמשנ"ב.
- ג. יש שהצריכו נר אחר להיכר מהו נר מצוה (רש"י, רז"ה, ר"ן). ויש שהצריכו כדי שלא ישתמש לאור נ"ח (רשב"א, רבינו ירוחם).
- ד. להלכה אף המדליק בחוץ במקום שקבעו לו חכמים חייב בשמש, ואינו יכול להסתפק בשמש אחד לכמה בנ"א¹, והמניח שמש צריך אור אחר כגון אור חשמל ע"מ לעשות תשמישים מול נ"ח, ובשבת אין נרות שבת יכולים לשמש בתור שמש אלא צריך נר אחר לשמש.

מעיקר הדין כיון שיש לו נר על שולחנו א"צ להדליק נר נוסף ומסתברא ודאי דכיון דמותר להשתמש לאור נר זה הנוסף דאסור לעשותו מפתילות ושמונים שפסולים בשבת וכ"כ הב"ח.

היינו כיון שיש לנו תאורה אחרת בבית אע"פ שאנו מדליקים נ"ח בתוך הבית אי"צ בעוד נר נוסף עם נ"ח (שמש) אבל מחשש שימוש אנו מחמירים להוסיף גם שמש לנרות. ובעצם הגיע לחומרת המג"א מצד אחר.

י. עוד פסק המג"א (ס"ק ה): "ואפילו רבים המדליקין צריך להניח אצל כל אחד ואחד שמש אפילו יש נר על השלחן (רמ"א בתשו' סי' פ"א) וכ"מ בב"ח ורש"ל מיקל ע"ש". וכ"פ המשנ"ב (ס"ק יח). וראית הרמ"א בתשובתו שם שכ"א צריך שמש בפ"ע מפני שכ"א מדליק במקום מיוחד.

ערוה"ש (סוף סי"ג) חלק אף על פסיקה זו: "וגם מ"ש בסק"ה דאם רבים המדליקין צריך לכל אחד שמש ע"ש אין המנהג כן וגם רש"ל חולק בזה כמ"ש שם". היינו ראשית הוא מביא שאין המנהג כן, ובמנהגים כגון אלו ראוי לבדוק מאי עמא דבר ומשיג מדברי

סימן יט

קריאת פרשת זכור בספר תורה ספרדי לאשכנזים

שאלה

ספרדית?

תשובה

האם אשכנזים יוצאים ידי חובת קריאת פרשת זכור בספר תורה הכתוב בכתביהם?
א. בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי'

1. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה – ירושלים: למה הכריע כנגד ערוה"ש? תשובת המחבר: נלענ"ד שכיון שהמג"א והמשנ"ב החמירו ראוי לכתחילה לנהוג כמותם.